

यिनी । यथाप्यजया जयाशब्दं कुर्वन्ति त्रिभिर्बुधाः ।
परिपूर्वं व्रतं यस्यां वा जया जयपञ्चमी । जया च
विजया चैव जयन्ती पापनाशिनी । जया, कार्तिक-
युक्तपञ्चमी ।

जयावाग्निव्रतं विष्णुधर्मोत्तरोक्तम् “आश्वयुज्यामतीतायां
प्रतिपत्प्रभृतिरुक्ता । पूर्ववत् पूजयेद्देवं लोकनाथं
त्रिविक्रमम् । पूर्ववदिति रूपावाग्निव्रतवत् तिरा-
ज्जन्ते तु कार्तिकां यथाह भक्त्युत्तमम् । सर्वश्रे-
ष्ठरक्षसा यक्रा रात्रौ रक्षतम् । कृत्वा व्रतं भासनिदं
यथोक्तं प्राप्नोति लोकं सुचिरं नवीर । ततोऽप्य काचं
सुचिरं मनुष्यः प्राप्नोति सर्वत्र जयं त्रिलोक्याम् ।

जयाव्रतमीव्रतं भविष्यपुरा “जया च विजया चैव जयन्ती
जापराजिता । महाजया च नन्दा च भद्रा वासा
प्रकीर्णिता । शुक्लपद्मस्य सप्रम्यां नक्षत्रं पञ्चतारकम् ।
यदा भवेत् तदा जया जयानादिति व्रतमी । पञ्चतारक-
मिति रोहिण्यश्लेषामघाहस्ता । तस्यां दत्तं कृतं
जम् तप्यं देवपूजनम् । सर्वं यतयुचं प्रोक्तं पूजा-
श्चापि दिवाकर । हंसै हंसै भास्वते शुक्ला वा स-
प्रमयी परा । हंसः सूर्यः “वर्त्मकेन कर्त्तव्यं विधि-
नानेन भास्वरम् । शीतलं कारवेष्टकृत्वा हिभुजं पद्म-
परिचम् । पारयजितयं तस्यां क्रियते गोपतेः पुरः ।

कार्तिकिराजव्रतं भविष्योत्तरे “ज्येष्ठे मासि च कर्त्तव्यं
त्रयोदश्यान्तु पाञ्चव । निवस्य पञ्चीतस्य आचार्या
तुष्टवा ततः । कल्पेकभक्तं द्वादश्यास्तपवाचमयश्चरेत् ।
नक्षत्रं कारवेत् तत्र सपतां मनोहरम् । तत्र जातिः
प्रकर्त्तव्या स्वर्गादिभवारतः । रौप्यपुष्पाणि कार्याणि
व्ययपाले निघापयेत् । तत्र देवास्तवः पूज्या ब्रह्मविष्णु-
महेश्वराः । सप्तरीकाः शुभेः पुष्पैः फलेषु विविधैस्तथा ।

जासदग्न्याव्रतं धरणीव्रतोक्तम् “वैशाखशुक्लमेव तु रं-
कविधिना नरः । तद्वत् स्नानं कृत्वा ततो देवालयं
व्रजेत् । तत्पाराध्य हरिं भक्त्या एभिर्भक्तैर्विचक्षणः ।
जासदग्न्याव पादौ तु चरं सर्वधारिणे” इत्यादि ।

ज्ञानावाग्निव्रतं विष्णुधर्मोत्तम् “भगवन् ! कर्मणा केन दु-
हितुक्तो भवेन्नरः । एतदेव महत्प्राप्तं महत्प्राप्तसदा-
कृतम् । मार्कण्डेय उवाच । “चैत्रान्तु सप्ततीतायां
वावन्नाचं दिने दिने । पूर्ववत् पूजयेद्देवं नक्षत्रमप-
राजितम् । पूर्ववदिति चैत्रमासोत्तररूपावाग्निव्रतव-
देकभक्तवर्जः स्नानमूत्रादिकं कर्त्तव्यमित्यर्थः । “होमश्च

प्रत्यहं कुर्यात् तथा सिद्धार्थवेन्द्रेण । ब्राह्मणान् भो-
जयेज्ज्ञानं तथा त्रिमधुरं नृप । त्रिमधुरं मधुघृत-
यर्कराः “वैशाखात् कनकन्द्यात् तिराजोपोषितो नरः ।
ज्ञानावाग्निपटन्तेतद्व्रतं दुहितुर्वर्जितम् । कृत्वा व्रतं
मासनिदे यथोक्तमासाद्य नाचं सुचिरं मनुष्यः । मातु-
ष्यमासाद्य तु दुहितुक्तो ज्ञानेव युक्तश्च तथा भवेत्” ।

ज्येष्ठाव्रतं भविष्योत्तरे “मासि भाद्रपदे शुक्ले पक्षे ज्येष्ठा
यदा भवेत् । रात्रौ जागरणं कृत्वा गीतवादित्रभिः-
स्नानैः । एवंविधविधानेन एभिर्भक्तैः सुपूजयेत् । एकोहि
त्यं महाभागे ! सुरासुरनमस्कृतैः । ज्येष्ठे त्वं सर्वदे-
वानां महामाये यदा भव” ।

ज्येष्ठव्रतानि महाभारते “ज्येष्ठामृतं वै मासेकभक्तस्य
यः क्षिपेत् । ऐश्वर्यं मृतं चैव पुमान् स्त्री वाभिजा-
यते” । विष्णुधर्म “कृष्णापितमना ज्येष्ठमेकभक्तेन
यः क्षिपेत् । अहिंसः सर्वभूतेषु वासुदेवपरायणः” ।

तपस्वरूपव्रतमीव्रतं भविष्योत्तरे “शुक्लपञ्चाङ्गितो भूत्वा यु-
धिष्ठिर ! तपोव्रतम् । मार्गशीर्षादिमासेषु कर्त्तव्यं भूति-
मिच्छता । तस्मिन् स्थितो व्रते विप्रो बहूचो वेद-
पारगः । ब्रह्मविद् कृष्णवस्त्र्यां दद्यादर्थ्यं महीतये ।
अश्वेदवर्गमित्तं नष्टित्वा ह्यर्धं वस्त्रम्” इत्यादि ।

तपोव्रतं पद्मपुरा “मासे निशार्द्रवासाः स्यात् वस्त्र्यां गो-
प्रदो भवेत् । मार्गशोक्मवाप्नोति तपोव्रतमिच्छते” ।

ताम्बूलसंक्रान्तिव्रतं स्कन्दपुरा “आद्यायां सप्तम्यां तांस्-
त्वास्यामृततमाम् । विधानं पूर्ववत् कुर्याद्वाग्यसंक्रान्तिव-
तत् । तांस्त्वाचन्दनाद्याश्च प्रष्टव्यास्तं द्विलोकमात् ।
यावत् संवत्सरं पूर्वं रात्रौ रात्रौ ततः परम् । ता-
म्बूलं भक्षयेद् विप्रान् कारयेच्चैव नान्तरम् । वत्स-
रान्ते तु कनकं कृत्वा चैव तु काञ्चनम् । पलकोशच
जुर्वीत तथा पूजोपवासयम्” इत्यादि ।

तारकद्वादशीव्रतं भविष्योत्तरे “कर्त्तव्यं तत् कृष्ण ! कर्त्तव्यं
तारकद्वादशीव्रतम् । पापेऽपि शङ्कितं प्राप्नोति यत्प्रभा-
वात् स्वगन्धज !” । कृष्ण उवाच “मार्गशीर्षे सिते पक्षे
शुक्लीया द्वादशीव्रतम् । कर्त्तव्ये जने स्नानमपराद्धे
समाचरेत् । पञ्चम्य भास्करं भक्त्या कृत्वा देवाचनं तथा” ।

तिथिचलवारव्रतानि काकोत्तरे “मन्त्रतिथियोगेन ति-
थीनां वारयोगतः । पुनरेव प्रष्टव्यानि व्रतानि तु
व्याख्यतम् । रोहिण्यश्लेषादधीयोगो यदा भवति
शुभ्ये । विशेषपूजा कर्त्तव्या शुक्लामेव यत्नतः । पुनरे